

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 3. svibnja 2024.

Analiza presude

Orlič protiv Hrvatske
Zahtjev br. 48833/07

povreda čl. 8. Konvencije – pravo na poštovanje doma

Domaći sudovi nisu proveli test razmjernosti miješanja u podnositeljevo pravo na poštovanje doma

Europski sud za ljudska prava (Europski sud) donio je 21. lipnja 2011. presudu kojom je utvrdio da je podnositelju zahtjeva povrijeđeno pravo na poštovanje doma zajamčeno člankom 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija).

Podnositelj zahtjeva je bio u djelatnoj vojnoj službi u Jugoslavenskoj narodnoj armiji (JNA) do 25. lipnja 1991. kad je istu napustio i preselio se iz Slovenije, gdje je imao stanarsko pravo na stanu koji mu je dodijelila JNA, u Rijeku. Dana 17. srpnja 1991. Vlada Republike Hrvatske (VRH) je donijela Uredbu o zabrani raspolaganja nekretninama na teritoriju Republike Hrvatske koja je stupila na snagu 24. srpnja 1991. (Uredba o zabrani raspolaganja). Dana 22. kolovoza 1991. podnositelj je stan u Sloveniji vratio JNA kako bi dobio prvenstvo pri dodjeli drugog stana, a dana 5. rujna 1991. JNA je podnositelju dala pravo otkupa stana u Rijeci u koji je preselio sa svojom obitelji. Na temelju Uredbe o preuzimanju sredstava JNA i SSNO na teritoriju Republike Hrvatske u vlasništvo Republike Hrvatske od 2. listopada 1991., sva imovina JNA prešla je u vlasništvo RH. Dana 8. studenog 1991. VRH i riječki korpus JNA sklopili su sporazum kojim je VRH zajamčila osobnu sigurnost pripadnika tog korpusa koji nisu željeli otići s riječkog područja kao i poštovanje njihovih stečenih prava. Dana 22. studenog 1991. VRH je sklopila sličan sporazum s JNA za čitav državni teritorij. Podnositelj je služio u Hrvatskoj vojsci u razdoblju od listopada 1993. do listopada 1994. 1997. je na temelju ugovora o darovanju stekao pravo vlasništva nad dijelom obiteljske kuće na otoku Krku od svog oca.

Godine 1996. RH je pokrenula građanski postupak protiv podnositelja, tražeći njegovo iseljenje iz stana u Rijeci smatrajući da da isti u stanu bespravno boravi. Općinski sud u Rijeci prihvatio je tužbeni zahtjev RH i naložio podnositelju da iseli iz stana, ističući da je odluka JNA od 5. rujna 1991. na temelju koje je podnositelju dodijeljen taj stan ništava, s obzirom na Uredbu o zabrani raspolaganja, te da stoga ne predstavlja valjanu pravnu osnovu za stjecanje stanarskog prava.

Dana 19. rujna 2001. Županijski sud u Rijeci potvrdio je prvostupanjsku presudu, a državno odvjetništvo je nakon toga pokrenulo ovršni postupak za iseljenje. Podnositelj je iz

stana iselio na temelju rješenja o ovrsi dana 28. listopada 2004. Ustavnu tužbu podnositelja Ustavni sud je odbio.

Podnositelj je pred Europskim sudom prigovarao povredi članka 8. Konvencije smatrajući da je ocjena valjanosti pravne osnove njegova posjeda stana koju su izvršili domaći sudovi bila netočna, i da RH nije bila ovlaštena prije svoje neovisnosti donijeti Uredbu koja se odnosila na imovinu JNA. Argumentirao je da mu je stan dodijelila JNA, da se stavio na raspolaganje za službu u Hrvatskoj vojsci, te da ima dvoje djece školske dobi. S obzirom da je podnositelj zahtjeva, barem u biti, u ustavnoj tužbi prigovorio da mu je temeljem odluke hrvatskog suda naloženo iseljenje čime je izgubio dom, Europski sud je smatrao da je iscrpio domaća pravna sredstva u odnosu na prigovor na temelju članka 8. Konvencije.

Odlučujući o osnovanosti zahtjeva podnositelja, Europski sud je utvrdio da se radi o pravu koje štiti članak 8. Konvencije i da je nalogom za iseljenje došlo do miješanja u pravo na poštovanje doma. Naime, „dom“ je u praksi Europskog suda autonoman pojam neovisan o klasifikaciji u domaćem pravu i neovisan o zakonitosti boravka u njemu. Može li se prostor smatrati „domom“ u smislu članka 8. ovisit će o postojanju dostatne i neprekinute veze podnositelja s određenim prostorom, vidi predmete: [Buckley protiv Ujedinjene Kraljevine](#), br. 20348/92, 25. rujna 1996., st. 52.-54.; [Gillow protiv Ujedinjene Kraljevine](#), br. 9063/80, 24. studeni 1986., st. 46.; [Wiggins protiv Ujedinjene Kraljevine](#) br. 7456/76, 8. veljače 1978.

S obzirom na to da je podnositelj u razdoblju od 1991. do 2004. živio u predmetnom stanu sa svojom obitelji, Europski sud je utvrdio da je imao dostatnu i neprekinutu vezu s tim stanom te da se isti smatra njegovim „domom“ u smislu članka 8., bez obzira na to što su domaći sudovi smatrali da njegov boravak u stanu nema pravne osnove.

Sukladno dosljednoj praksi Europskog suda iseljenje na temelju pravomoćne sudske presude i rješenja o ovrsi predstavlja miješanje u pravo na poštovanje doma, vidi predmete: [Stanková protiv Slovačke](#), br. 7205/02, 9. listopada 2007., st. 57., [McCann protiv Ujedinjene Kraljevine](#), br. 19009/04, 13. svibnja 2008., st. 47., [Ćosić protiv Hrvatske](#), br. 28261/06, 15. siječnja 2009., st. 18.

Stoga je Europski sud proveo test u okviru članka 8. Konvencije, razmatrajući sljedeće:

Je li miješanje bilo propisano zakonom?

Utvrđio je da je miješanje bilo propisano člankom 59. Zakona o stambenim odnosima¹. i člankom 161. stavkom 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima².

Je li se njime težilo ostvarenju legitimnog cilja?

Miješanjem (na temelju pravomoćne sudske presude i rješenja o ovrsi) u pravo podnositelja na dom težilo se ostvarenju legitimnog cilja gospodarskog boljitka države, izričito navedenom u članku 8. stavku 2. Konvencije.

Je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“, odnosno razmjerno cilju koji se težilo ostvariti?

---

¹ NN br. 51/85., 42/86., 37/88., 47/89., 12/90., 22/90., 51/90., 22/92., 58/93., 70/93.

² NN br. 91/96.

Polazeći od načela za procjenu nužnosti miješanja u pravo na dom postavljenih u predmetu [*Connors i drugi protiv Ujedinjene Kraljevine*](#), br. 66746/01, 27. svibnja 2004. Sud je ponovio da će se miješanje smatrati „nužnim u demokratskom društvu“ za postizanje legitimnog cilja ako zadovoljava „neodgodivu društvenu potrebu“ i, posebice, ako je razmjerno s legitimnim ciljem koji želi postići.

U domaćem postupku sudovi su se ograničili samo na utvrđivanje je li podnositelj u stanu živio bez pravne osnove, a nisu proveli dalju analizu razmjernosti mjere iseljenja podnositelja iz stana u državnom vlasništvu.

Međutim, svaka osoba izložena riziku miješanja u njeno pravo na dom treba, u načelu, imati mogućnost da razmjernost i razumnost te mjere bude razmotri i da o njoj odluči neovisni sud, u svjetlu mjerodavnih načela iz članka 8. Konvencije i bez obzira na to što temeljem domaćeg prava ta osoba nema pravo biti u posjedu stana.

Pitanje miješanja u pravo na dom ne otvara se automatski u svakom spora iseljenja, već se osoba treba pozvati na članak 8. kako bi spriječila iseljenje, a na sudu je da prihvati ili odbije takav prigovor. Europski sud ne smatra da bi davanje mogućnosti isticanja prigovora temeljem članka 8. posjedniku imalo ozbiljne posljedice za funkcioniranje domaćih pravnih sustava ili za primjenu domaćeg prava u odnosima najmodavaca i najmoprimaca ([*McCann protiv Ujedinjene Kraljevine*](#), br. 19009/04, 13 svibnja 2008., st. 28. i 54.).

Europski sud je istaknuo da je podnositelj tijekom postupka pred domaćim sudovima iznosio argumente u odnosu na nerazmjernost njegovog iseljenja, poput toga da je napustio službu u JNA na početku izbijanja oružanih sukoba, odazvao se pozivu hrvatskih vlasti i stavio se na raspolaganje za službu u Hrvatskoj vojsci, kao i da je trinaest godina živio u predmetnom stanu u Rijeci s dvoje djece školske dobi i Ministarstvu obrane tijekom tog vremena plaćao režije, a i radio je za to ministarstvo određeno vrijeme. Time je podnositelj pred domaćim sudovima postavio pitanje razmjernosti miješanja u njegovo pravo na poštivanje doma, a to pitanje domaći sudovi nisu razmatrali niti o njemu odlučivali.

Europski sud je posebno naglasio da domaći sudovi nisu dali nikakve razloge kako bi dokazali da je iseljenje podnositelja bilo nužno. Zbog toga je utvrdio da pravo podnositelja na poštovanje njegovog doma preteže nad legitimnim interesom države da kontrolira svoju imovinu. Štoviše, s obzirom na to da vlasti nisu dokazale nužnost iseljenja podnositelja radi zaštite svojih vlasničkih prava, Europski sud je dao snažan naglasak činjenici da nikakvi interesi drugih privatnih stranaka nisu bili dovedeni u pitanje.

Europski sud je istaknuo i da je potrebno jasno razlikovati podnositelja od osoba koje bespravno uđu i zauzmu tuđe stanove. Činjenica da je okolnost dodjele stana podnositelju zahtjeva bila blisko povezana sa situacijom Domovinskog rata ne može se potpuno zanemariti. Dok RH uživa široku slobodu procjene pri stvaranju svoje socijalne i stambene politike, Sud je primijetio da je postupak iseljenja podnositelja započeo tek pet godina nakon što je isti u predmeti stan uselio, te je stoga zaključio da vlasti nisu od početka zauzele čvrsto stajalište glede prava podnositelja na posjed tog stana.

S obzirom na to da domaći sudovi nisu ispitivali razmjernost miješanja u pravo na dom podnositelja, nisu mu pružili odgovarajuću postupovnu zaštitu prava na poštovanje doma, došlo je do povrede članka 8. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2024. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava